

“Meesterschap en grootmeesterschap, van economie naar wijsheid.”

Meesterschap verwerven en achter titels aanhouden is voor de meeste professionals in de bedrijfswereld en onderwijs op een bepaald moment in hun carrière een hot item. Maar ik ondervond echter dat het begrip ‘meester’ met het verstrijken van de tijd ook een andere invulling kon krijgen. Zo kwam ik op het begrip ‘grootmeester’, langere termijnperspectieven of rampen vroegen immers een andere invulling van de eigenschappen van de meester.

Nog steeds blijf ik enigszins zoekende om die 2 termen, meester en grootmeester, duidelijk af te bakenen. Ik kan er echter vrede mee nemen met wat ik heb gevonden. Ik ben vooral de paradox van deze beide termen ingestapt. Hiermee beweer ik dat grootmeesterschap meestal na meesterschap komt en toch zie ik er als zodanig geen hiërarchie in. In discussies met anderen, maar ook in mezelf, liep ik hierin telkens vast en men wees mij op het feit dat ik het liet uitschijnen alsof grootmeester beter was dan meester, terwijl ik dat helemaal niet zo bedoel. Zo doet ‘meester’ of ‘master’ in de meer oosterse betekenis van het woord, dan weer eerder aan ‘grootmeester’ of ‘grandmaster’ denken, zoals ik er zelf mee omspring.

Wat ik met deze tekst beoog, is enerzijds trachten een conceptueel denkkader te ontwerpen om ‘dit’ van ‘dat’ te onderscheiden en anderzijds om individuele ervaringen te spiegelen of te plaatsen in een groter geheel.

Het beste kan ik het zelf begrijpen als ik het als volgt uitleg: als je naar meester/grootmeester kijkt als naar een natuurlijke opvolging zoals moeder/grootmoeder. Normaal ben je eerst een kind geweest om daarna, op volwassen leeftijd, moeder en grootmoeder te worden, dat komt vanzelf. Als grootmoeder val je vaak ook op elementen terug, die je als moeder geleerd hebt en gebruikte. Anderzijds kan je in je leven ook een aantal eigenschappen verwerven van zowel moeder als grootmoeder en toch geen moeder stricto sensu zijn geweest. Het is binnen een gelijkaardige speelruimte dat zich het leerling/meester/grootmeester-verhaal afspeelt.

De weg van meester en grootmeester is vooral een dynamisch proces. Niet iedereen zal alle kenmerken in dezelfde volgorde of dezelfde mate herkennen. Het zou kunnen dat jij bepaalde richtlijnen helemaal niet ervaart en andere in extreme mate.

Hier worden een aantal eigenschappen beschreven waaraan je grootmeesters kan herkennen.

Grootmeesterschap is in principe onzichtbaar maar uit zich subtiel in gedrag. Het is dit gedrag dat ik tracht te omschrijven.

Essentieel is dat men om deze stappen naar grootmeesterschap te nemen en te herkennen, men zich bewust moet zijn van zijn meesterschap. Er moet een duidelijk antwoord kunnen komen op de vraag: “In welke discipline, op welk terrein ben ik meester geworden? Hoe en waar is dit zichtbaar in de buitenwereld? Wat is mijn meesterstuk?”

Als onderzoeksmethode maak ik gebruik van observaties en dialoog. Het is nu zelfs zo dat ik telkens aangesproken word door mensen die een bepaald onderdeel willen aanscherpen. Ik ben zowel mijn discipelen als leermeesters daar erkentelijk om.

Deze tekst handelt niet over het ultieme grootmeesterschap: hoe mensen als Boeddha en Jezus erin geslaagd zijn zich aan ons, gewone stervelingen, zichtbaar te maken, zich te manifesteren in een wereld, die zij reeds lang ontgroeid waren, is mij steeds opnieuw een wonder.

Waarover gaat het dan wel: het gaat erover hoe mensen in staat zijn boven de dagelijkse werkelijkheid uit te stijgen op een metaniveau, precies door zich ermee te verbinden. In de verbinding huist het meesterschap; in het erbovenuit stijgen huist het grootmeesterschap.

Het DOEN VAN DINGEN is een eigenschap van de meester, het NIET (MEER) DOEN van dingen, het laten gebeuren, het kunnen loslaten is een eigenschap van de grootmeester. Het is echter geen loslaten vanuit onverschilligheid. Er kan betrokkenheid blijven bestaan, een betrokkenheid zonder macht te willen uitoefenen over de dingen. Het kan zelfs een stap verder gaan. Soms kan je dingen voorkomen door iets niet te doen of iets offeren en het iemand anders gunnen. Tot zulke inzichten en zulk gedrag kan je pas komen als je echt het gevoel hebt dat er ook vreugde is, het is dus zeker geen slacht-offeren.

Een eenvoudig voorbeeld:

Tijdens een heel drukke periode in mijn leven, toen ik met drie kleine kindjes thuis zat, werd er alle dagen huisraad gebroken. Ik gebruikte een servies van mijn grootmoeder, om wie ik veel gaf. Dit servies wilde ik behoeden voor verdere verliezen. Op een dag besloot ik vier nog gave sets, kopjes, schoteltjes en borden veilig op te bergen. Een maand later kwam ik op de plaats, waar ik mijn servies netjes had opgeborgen: alles was stuk gevallen in de kast, het schap had het begeven. Ik verwonder er mij nu nog over dat ik hierbij niet in tranen uitbrak; ik glimlachte en doorzag de absurditeit van mijn actie.

Precies door ervoor te zorgen, had ik kunnen loslaten. In het 'netjes opbergen' lag mijn meesterschap; in het kunnen loslaten en zonder ellendig gevoel al die mooie stukjes opruimen en in de vuilnisbak kieperen ligt het grootmeester zijn.

Observaties en reflecties

1.

Meester word je in iets. Er zijn gewoonlijk voorgeprogrammeerde wegen om meesterschap te verkrijgen: examens afleggen, slagen voor bepaalde proeven, een meesterstuk maken. Wie zich inzet, kan op een of ander terrein meesterschap ontwikkelen. Het doet er niet zozeer toe op welk terrein: zowel duiven melken als dierenarts worden zijn mogelijke wegen. Concurrentie en competitie vragen een niet aflatende strijdbaarheid en horen bij meesterschap. Diploma's en getuigschriften horen ook bij meesterschap. Het is de buitenwereld die je dit toekent met evaluaties en punten. Als je meester wordt is het belangrijk dat je je vaak tussen andere meesters begeeft om je met hen te meten, zo scherp je je meesterschap aan en word je beter.

Bij grootmeesterschap hoef je dit gevecht niet meer voortdurend aan te gaan: je hebt bewezen wat je waard bent in de periode van het verwerven van meesterschap. Het is een soort vrijruimte die je betreedt.

2.

Meesterschap vraagt om inwijding van andere meesters. Iemand neemt je mee het pad op, laat je de weg zien. Grootmeesterschap daarentegen niet. Hier gaat het om een eigen toekennen van je waarde. (*eigen waarde: je gaat vanzelfsprekend zelf altijd voor een 10/10.*)

Niemand kan je op de weg naar het grootmeesterschap begeleiden; je bent alleen maar als je om je heen kijkt vind je ook makkelijk gezelschap. Dit gezelschap heeft misschien helemaal niets te maken met je grootmeesterschap.

3.

Het leren gebeurt ook anders. In meesterschap leer je in een meer hiërarchische positie, van boven naar beneden. Als grootmeester leer je van elkaar als gelijkwaardige partners; er kan een voortdurende verandering van posities tussen leraar en leerling ontstaan (de polen kunnen wisselen als wisselstroom). Je bent in staat te leren van alles en iedereen.

Als meester kan je anderen opleiden in je eigen meesterschap bv. een computerspecialist geeft les aan computerleerlingen. Als grootmeester kan je voor anderen ruimte vrijmaken zodat zij bij hun persoonlijk ontwikkelingstraject kunnen komen. Je leert anderen een zelf verworven manier van kijken, denken of handelen over te brengen zodat zij ook hun eigen manier ontdekken. Als meester kan je alleen maar dingen leren zoals je die zelf kent, in grootmeesterschap kan je ook dingen aanleren, die je niet kent, maar wel bij die leerling verborgen zitten.

4.

Flexibel kunnen switchen van verschillende bezigheden zonder verlies van energie. Met gemak (aisance) in en tussen verschillende werelden en netwerken reizen. Omdat je weet hoe het aanvoelt thuis te komen bij jezelf, kan je je ook in verschillende omgevingen 'thuis' voelen.

5.

Aanwezig zijn zonder irritatie. Geen ergernis geven, geen aanstoot nemen.

In je meesterschapsbewustzijn is irritatie vaak een signaal om in actie te komen, een teken dat er iets moet gedaan worden. Als grootmeester kan je rustig naar dat signaal kijken en ben je vrij hier al of niet op in te gaan. Je neemt geen aanstoot aan 'verkeerde' dingen.

6.

In het kielzog van succes wordt vaak tijdens meesterschapsontwikkeling ook een hoop herrie geproduceerd en overbodige rommel blijft achter. Als grootmeester ontwikkel je de eigenschap om verantwoordelijk te zijn voor je eigen chaos. Zo leer je de rommel opruimen van de periode waarin je meester bent geworden; en omdat je goed bent in 'rommel opruimen' kan de grootmeester ook rommel van anderen opruimen, zelfs tot generaties voor hem.

7.

In meesterschap verbind je je met de fysieke tijd, zoals de klok tikt, zoals je agenda genoteerd staat. In grootmeesterschap ontwikkel je een andere relatie met tijd en ruimte, alsof je de tijd kan indrukken en uittrekken, alsof je macht kan uitoefenen op de tijd.

8.

Het niet meer zo strikt gescheiden zijn van werk en privéleven; een creatieve vervlechting ervan (bv. lunch zakenrelaties en vrienden door elkaar). Je ontwaart een verbinding voor jezelf tussen werk en privé, dit hoeft niet meteen zichtbaar te zijn door een verandering in uiterlijke omstandigheden.

Ook de opdeling tussen werk en vrije tijd of vakantie verloopt minder kunstmatig. Je ontwikkelt een eigen ordening/ritme tussen ontspanning en inspanning.

9.

Tijdens je periode van meesterschap leer je dingen initiëren. Je kan aan iets nieuws beginnen, plannen en ontwerpen kan je omzetten in materie. Wat je verwerft tijdens je grootmeesterschap is het vermogen om dingen te doen ophouden, stop te zetten, halt toe te roepen (is belangrijk bij aangelegenheden als een faillissement of een scheiding). Zowel aan anderen als bij jezelf, je bent je bewust van de innerlijke processen om iets snel in een andere richting te draaien.

10.

Bewust de vaardigheden van de meester toepassen of ook niet; je hebt de

keuze. In je periode van je meesterschap heb je die keuze minder. Je hebt enerzijds de neiging je deskundigheid dan altijd en overal ten toon spreiden (wat soms tot intellectuele arrogantie leidt), anderzijds heb je de neiging je gebreken te verstoppen. Als grootmeester ga je die onvolkomenheden precies aanvaarden en door er bewust en transparant mee om te gaan, breng je er jezelf en anderen zo weinig mogelijk schade mee toe.

11.

Meesterschap beperkt zich tot je vakgebied; als grootmeester overschrijdt je macht/kracht je vakdomein. Je kan a.h.w. de processen die tot je meesterschap geleid hebben, ook toepassen op andere terreinen. Je beschikt waarschijnlijk niet over alle inhoudelijke informatie (die kan je gemakkelijk van iemand anders bekomen), maar je hebt een overzicht op het verloop van veranderingsprocessen.

Meesters uit verschillende vakdisciplines kunnen soms niet met elkaar praten; zij blijven steken in hun vakspecialisme; slechts binnen hun eigen inhoudelijk begrippenkader verstaan zij elkaar. In grootmeesterschap echter kan je deze beperking van je vak overstijgen en je openstellen. Je kan dan wel spreken met meesters uit andere disciplines én het is zalig met grootmeesters te communiceren. Je kan abstractie maken van inhoudelijke bagage. Als je die in de materie van doen hebt, weet je die wel te vinden. Je kan veel gemakkelijker overgaan van concreet naar abstract en terug, of zelfs tegelijkertijd.

12.

Meesterschap ontwikkel je door successen en ergens heel goed in zijn, grootmeesterschap ontstaat los van enig uiterlijk succes, soms tijdens of na een crisis. Meesterschap heeft met vasthouden en hechten te maken, grootmeesterschap met loslaten. De meesters zijn met winnen bezig; je krijgt dan meer energie als je wint(je ego groeit). De grootmeester is echter in staat ook in verliessituaties voldoende energie op te brengen om aan de slag te blijven. Zelfs bij uitzichtloze materie en los van het resultaat, kan hij rustig blijven voort werken(denk bijvoorbeeld aan een faillissement) omdat zijn ego slechts een uiterlijk werkinstrument is. De meester heeft dan, in zijn gefocust zijn op succes behalen en pijn vermijden, sneller de neiging om het op te geven en zich uit de voeten te maken.

13.

In de periode van meesterschap ben je vooral bezig met het resultaat. Hoe dit tot stand gekomen is, maakt niet altijd veel uit. Pas in de periode van grootmeester-zijn ga je je systematischer toeleggen op het proces hoe dingen tot stand komen; de weg ernaartoe krijgt een andere glans. Meesterschap kan je per uur of prestatie aanrekenen, grootmeesterschap daarentegen niet. (verhaal reus en god)

14.

Informatie(meesterschap) kan je opslaan op je computer, je kan het in bergen dossiers op je bureau opstapelen, samen vormt het kennis maar het veroudert, je kan het na verloop van tijd dan ook meestal weggooien. Wijsheid(grootmeesterschap) daarentegen veroudert niet, het verdiept zich. Bepaalde boeken lees je tien jaar later terug en je vindt er allemaal nieuwe dingen in. Doordat je zelf veranderd bent, opener bent geworden en minder bang, ga je ook anders lezen.

15.

Meesterschap is zichtbaar in de materie aanwezig terwijl grootmeesterschap ahw onzichtbaar is en niet meetbaar. Meesterschap heeft een identiteit, een naam en plaats. Grootmeesterschap is anoniem en universeel.

16.

Meesterschap heeft nood aan duidelijk afgebakende concepten, wetten en reglementeringen, waardoor een eerder gesloten systeem ontstaat.

In je meesterschap leer je de structuren, wetten en reglementen kennen en als je resultaat wil behalen op korte termijn, handel je best binnen hun grenzen. Als grootmeester onderzoek je deze grenzen, je krijgt doorzicht en als de situatie dit vergt, durf je, op eigen risico, die grenzen overtreden. Dit kan volgens je moraliteit en keuze de wereld en anderen ten goede komen bv. er komen betere wetten uit voort, of je struikelt en je breekt je been of je raakt verstrikt in je machtspositie en je wordt bv. corrupt. Het betreden van deze grens kan tegelijk uitdagend en gevaarlijk zijn, als rustgevend en vervullend. De moraliteit van waaruit een meester handelt kan beperkt zijn tot hetgeen hij doet, terwijl de grootmeester vanuit meer alomvattende morele principes denkt.

17.

Als meester leer je geven, als grootmeester ontvangen.
Bv.vanzelf komen leerlingen op je af

18.

Als meester leer je je in duidelijke, klare taal uitdrukken. Je bent analytisch en streeft naar volledigheid. Als grootmeester leer je het verschil onderscheiden tussen loze informatie en gewijde kennis; je werkt meer synthetisch, je kan dingen overslaan waardoor het voor anderen soms een beetje mysterieus lijkt. Het hoeft ook niet altijd meer zo 'begrijpelijk' te zijn, als het maar werkt.(je laat geen dingen weg uit slordigheid).

19.

Er ontstaat vaak een andere omgang met bezit, geld en relaties: in meesterschap kan je het gevoel hebben dat je dingen beheerst, dat je dingen hebt; tijdens de overgang naar grootmeester zijn verandert dit 'hebben' soms in 'zijn'.

Door je meesterschap te ontwikkelen vergaar je meestal bezit en geld; je kan je aantal goederen vergroten. In je grootmeesterschap ontdek je de diepere werking van geld en je ziet het meer als een hulpmiddel dan als een doel op zich.

20.

Tijdens je grootmeesterschap ontwikkelt 'geluk' zich als een kwaliteit van je innerlijke wereld; als je meester bent denk je dat dit eerder afhangt van je uiterlijke omstandigheden. In je periode van je meesterschap ervaar je vaak slechts een partiële verbondenheid met het universum, bv. alleen op topmomenten en als het je voor de wind gaat. Als grootmeester is er een meer integrale verbondenheid met mensen en de wereld om je heen, ook tijdens het doen van eenvoudigere dingen. Als grootmeester ervaar je vaker spirituele verbondenheid. (ik ben, enz..) Je ontwikkelt de 'brevier-laag' om op je eigen manier tot bidden of mediteren te komen, met anderen of alleen. Je ontdekt ook je dagelijkse, eigen 'rituelen'.

21.

Als meester wil je liefst van al altijd zelf de beste zijn, als grootmeester wil je je graag omringen met medewerkers die beter worden of zijn dan jezelf, vooral voor dingen die het geheel ten goed komen.

22.

Meesters zonder humor komen voor; grootmeesters hebben veel tot zeer veel humor (en relativiseringsvermogen). Het is daardoor meestal prettig met hen samenwerken en gewoon bij hen te zijn.

23.

In meesterschap leer je met angst omgaan, hem recht in de ogen te kijken en naar gelang welke discipline je beoefent, bijvoorbeeld een vechtkunst, heb je trucs geleerd om angst bij je zelf te dragen. Je hebt bijvoorbeeld geleerd alleen een gevecht aan te gaan (timing, slagkracht inschatten, uithouding...) als je een grote kans op overwinning hebt. Er kunnen in grootmeesterschap echter andere, zelfs paradoxale redenen zijn om een gevecht aan te gaan: bijvoorbeeld om angst te reduceren van anderen, hun angst te dragen, om tijd te winnen... Er is een soort bewustzijn ontwikkeld waardoor de angst een nuttig signaal geworden is. In grootmeesterschap ga je een onderscheid kunnen maken tussen je eigen angst (welke moed heb je nodig?), de angst voor het gebeuren op zich (zo realistisch mogelijk inschatten van het gevaar) en de angst van anderen (hoe'n grotere beunhazen, hoe angstiger). In die zin is de grootmeester angstreducerend en moedig. Het heeft letterlijk te maken met de vaardigheid 'de dood onder ogen zien'. Soms gaan grootmeesters daar zelfs zeer ver in. (voorbeeld Martin Gray)

24.

Het proces van meesterschap/grootmeesterschap kan zowel naar inhoud als vorm individueel ontzettend verschillend kan zijn. Daardoor is het bijna niet herkenbaar en bevindt het zich in de onzichtbare zone. Het moment waarop het inzet kan ook niet precies aangeduid worden. De naam die iemand er aan geeft kan ook heel verschillend zijn. Sommige kenmerken komen in omgekeerde volgorde voor.

De kwestie van meester en grootmeester is geen zaak van goed, beter of best. In meesterschap als zodanig heb je deze ontwikkeling in graden en rangen wel. Bij grootmeesterschap valt dit precies weg en het is tegelijkertijd de bekroning ervan. Een enkeling komt hierin terecht omdat hij zo 'onnozel' is.

25.

De vorm wordt bij grootmeesterschap of heel belangrijk, zo van het juiste woord op de juiste plaats op het juiste papier, in het juiste lettertype of die doet er helemaal niet meer toe, een boodschap op een kattebelletje kan dus even goed de juiste toon aanslaan....

26.

Sereniteit is geen doorleefde onverschilligheid.

Intelligentie is geen overwonnen domheid.

Mededogen is geen afgetopte of upgedate liefdadigheid

Rust en vriendelijkheid zijn geen zwaktes.

Kracht en kwetsbaarheid bewegen samen.

De gevoelens van de meester tracht men te beheren in psychologische testen en assessments, die van de grootmeester zie je weerspiegeld in gedichten, in rechtvaardige beslissingen en in zijn ogen.

Januari 2007

Deze tekst mag worden geciteerd indien de bron duidelijk wordt vermeld.